

Hitchcock, Frederik H., *The building of a book. A series of practical articles written by experts in the various departments of book making and distributing.* London, (1908). T. Werner Laurie. S. r. XIII, 375. l. Ára kötve 6/—.

Ez a könyv 35, jobbára igen rövid, de élénken megírt fejezetben a nagyközönséget kívánja tájékoztatni a könyvek előállításának s forgalomba hozatalának technikai oldaláról. Mint az első fejezet írója, Theodore L. de Vinne, egyik legtekintélyesebb newyorki könyvnyomtatócég főnöke, bevezetésében joggal mondja, nincs nagyobb tévedés, mint a laikusok azon nézete, mintha egy könyv kiadásának intézése a legegyszerűbb dolgok közé tartoznék. A nagyközönség, látva azt, mily gyerekjáték a mozgó betűk egyberakása s az ekként összerótt szavak sokszorosítása, azt képzeli, hogy ez a könyvnyomtatás alfája és omegája. Valójában pedig a könyv nyomtatása és forgalomba hozatala ezerféle technikai ismeretet, üzleti fogást s nagy körültekintést igénylő föladat, melynek sikeres megoldása a képzett szakemberek egész sorát foglalkoztatja. E sokféle ágazó munkásság rejtekeibe nyújt bepillantást ez az érdekes könyv, melynek értékesebb fejezeteit az alábbiakban ismertetjük.

Az első három fejezet a szerző s kiadó viszonyát tárgyalja. Különösen azok a részek érdekesek, melyek egy Amerikában kitűnően bevált intézmény, az irodalmi ügynökségre vonatkozik. Az irodalmi ügynök a közvetítő a kiadó és a szerző közt. Ő tudja, milyen tudományszakba vágó műveket melyik kiadónak ajánljon be, ő köti a szerződést s indifferens állása módot nyújt neki arra is, hogy jobban megvédje a szerző érdekeit, mintha ez maga lép összeköttetésbe a kiadóval; sokkal szabadabban tárlhatja föl a mű előnyeit, sokkal nyomatékosabban hivatkozhatik a szerző eddigi sikereire. De e mellett elfogulatlanabban tekinti a művet, mint maga a szerző, figyelmeztetheti egyik-másik fogyatkozására, viszont, ha megvan győződve a mű becséről, sokkal több szívósságot, kitartást fejt ki elhelyezése érdekében, mint a jobbára túlságosan érzékeny szerző. Míg az ügynök a szerző szószólója, a kiadó érdekeit az irodalmi tanácsadó képviseli, a kinek az a föladata, hogy a céghez nagy számban beérkező kéziratok irodalmi értéke s remélhető sikere felől nyújtson tájékoztatást.

A következő fejezetek a könyv tipográfiai előállításának vannak szentelve. Bevezetésül *Walton* röviden vázolja a művezető (manufacturing man) hatáskörét, a kinek vállain nyugszik az egész nyomdai kiállítás gondja. Ő választja meg a betűket, a formát, a papírost, ő érintkezik az illusztrátorral, a kötés tervezőjével s a teljesen kész kötet az ő kezéből jut a kiadó

raktárába. E bevezetés után sorra kerülnek a betüöntés, kézi- és gépszedés, tömöntés s a korrektura-olvasás leírása; majd a papiros-gyártás ismertetése után, könyvünk a betördelt szedés végleges kinyomatásának leírására tér át. Külön fejezet szól a könyvsajtó történeti fejlődéséről, Gutenberg kezdetleges sajtójától egész napjaink rotációs gép-szörnyetegjeig; a nyomdafesték előállításáról s fölrakásáról, az illusztrációk megrajzoltatásáról s reprodukálásának úgy mechanikai (cinkográfia, autotípia stb.), mint művészi (fa és rézmetszés, rézmaratás stb.) módjairól.

A könyv további kelléke a külső köntös, a kötés; ennek előállításáról szintén több fejezet szól. Az első a borítékra jövő dísz tervezéséről, a második a dísz átvitelére szolgáló duczok elkészítéséről, a következő kettő a kötés borító anyagáról s a két utolsó a kötés technikájáról beszél.

Az ekként elkészült könyvnek Amerikában első sorban a tulajdonjogát kell biztosítani a kiadónak: ez a copyright. Tudvalevőleg a törvény csupán oly könyveket vesz pártfogásába, a melyeknek egy példánya, még a kiadás előtt bejegyeztetik a washingtoni kongresszus-könyvtár nyilvántartási lajstromába (Register of Copyrights). 1891 előtt a copyright előnyeiben csupán amerikai polgárok művei részesedtek; de ujabban mindazon idegen nemzetek fiaira is kiterjesztették, a melyek az amerikai szerzők jogait viszont biztosítják. Megjegyzendő, hogy az idegen szerző művét is csak az esetben veszi pártfogásába az Egyesült-Államok törvénykezése, ha az az Egyesült-Államok területén nyomtatott ki. A ki a copyright kitételét jogtalanul használja, 100 dollárig terjedő bírsággal büntethető. A copyright első időtartama 28 év, mely a copyrightet kérő folyamodás keltétől számítódik. A kiadói jog egy félévvel ez idő letelte előtt megújítható, ha a mű új kiadásából ismét két példány, megfelelő kérvény kíséretében a kongresszusi könyvtárhoz beküldetik. A második időszak tizenégy évre terjed. Egy-egy könyv szerzői jogának védelme tehát az első kiadástól számított 42 év.

A még hátralévő fejezetek a könyv forgalomba hozatalát ismertetik. Sorra fölvonulnak a publicitás eszközei: a katalógus, körlevél, falragasz, a bírálati példányok szétküldése — az amerikai szerző 200 példányt számít erre a célra — s a hírlapi hirdetés. A kritikának szentelt szakaszból idézzük azt a részt, mely az amerikai könyvkiadás évszakait jellemzi:

«A könyvkiadásnak négy korszaka van: az egyik a kora tavaszi idény, melyben az elmúlt ünnepi idényről lemaradt, vagy a copyrightre való tekintettel haladéktalan kiadatást igénylő művek jelennek meg; második a késő tavaszi idény, melyben főleg a könnyed, szép- s ifjúsági irodalom kerül piacra, tekin-

tettel a nyári szünidőre; augusztus vége felé jelennek meg az első ünnepi könyvek: számuk növekvő félben van szeptember végéig, a mikor beáll a szélesend, hogy azután október közepétől november végéig a könyvek valóságos özöne szakadjon a közönség nyakába».

Ezután a könyvek eladásának különböző formái kerülnek ismertetésre: bepillantunk a könyv-utazó munkásságába, a nagyban és kicsinyben árusítás rejtélyeibe, az aláírások gyűjtésébe, az árverések izgalmi közé s az ódon könyvkereskedés titkaiba. Azt látjuk e fejtegetésekből, hogy az amerikai kiadó jóval nagyobb árengedményt nyújt a viszontelárusítóknak, mint az európai. Egykét kötet átvételénél 33—40% az engedmény; nagyobb tömegű vásárlásoknál természetesen még több. E fejtegetések közt egykét igen amerikai ízű visszaélésről is lerántják a leplet. A legtöbb visszaélést különösen az aláírások útján kiadott művekkel üzték.

A tanulságos kötet olvasását mindenkinek ajánljuk, a ki a könyv előállítására s forgalomba hozatala iránt érdeklődik.

Dr. Gulyás Pál.